

Plavi svijet Vis

Godišnji izvještaj o radu
za 2022. godinu

Plavi svijet Vis
Put Batude 2
21485 Komiža
www.plavi-svijet.org

Komiža, prosinac 2022.

1. Organizacijski razvoj

1.1. Izmjena Statuta i izbor novih osoba ovlaštenih za zastupanje udruge

Dana 16. rujna 2022. godine održana je izvanredna Skupština Plavog svijeta Vis na kojoj je odlučeno:

- da se promjeni naziv udruge, tj. da se koristi samo dosadašnji skraćeni naziv Plavi svijet Vis na hrvatskom jeziku, odnosno Blue World Vis na engleskom jeziku. Na ovaj način će se olakšati redovno poslovanje i poboljšati vidljivost udruge u javnom prostoru.

- da se promjeni adresa sjedišta udruge. Na trenutnoj adresi sjedišta, uslijed prenamjene prostora koju je proveo Grad Komiža kao vlasnik, više nema prikladnog prostora za rad udruge pa je adresu potrebno promijeniti. Grad Komiža je osigurao prostor od 5 m² u Kulturnom centru Ivan Vitić, na adresi Put Batude 2, 21485 Komiža.

- da se izmjeni Statut udruge. Promjene se ponajprije odnose na naziv i sjedište udruge te odvajanje udruge od osnivača koji u dosadašnjem Statutu ima ovlasti u upravljačkoj strukturi, a koje se izmjenama brišu.

- o izboru članovu Upravnog odbora. Nakon provedenog postupka glasovanja, jednoglasno je donesena Odluka kojom se na mandat od četiri godine za Predsjednika Upravnog odbora izabire Grgur Pleslić, a za članove Upravnog odbora Jelena Basta i Peter Mackelworth.

Na sjednici Upravnog odbora održane 19. rujna 2022. godine odlučeno je da nova Predsjednica udruge i osoba ovlaštena za zastupanje na mandat od četiri godine bude Maša Frleta-Valić, a tajnik udruge i osoba ovlaštena za zastupanje na mandat od četiri godine Jeroen Hofs. Također, za likvidatora udruge jednoglasno je izabran Grgur Pleslić.

Dana 29. rujna 2023. godine, Splitsko-dalmatinska županija, Upravni odjel za opću upravu, donijela je Rješenje (KLASA:UP/I-230-02/22-1001/0020, URBROJ: 2181/1-12-01/14-22-0002) kojim se odobravaju sve navedene izglasane promjene.

1.2. Zapošljavanje

Zahvaljujući novim projektima, od 1. veljače 2022. zaposlene su dvije osobe na puno radno vrijeme. Na radno mjesto Voditelj projekta, zaposlili smo Mašu Frleta – Valić, mag. oecol. et prot. nat. Ovo radno mjesto prijeko je potrebno za uspješno i pravodobno izvršenje projekta „Pogled na more – edukativni punktovi otoka Visa“. Druga osoba, Jeroen Hofs, mag. biol. zaposlena je na radnom mjestu istraživač/biolog, također zbog uspješnog izvršenja ugovornih obveza i aktivnosti istoga projekta. Iako su obje osobe zaposlene na određeno vrijeme, do 31. prosinca 2023. godine, cilj nam je osigurati stalne pozicije za ove dvije osobe.

1.3. Suradnje i jačanje kapaciteta

Nastavili smo i dalje blisko surađivati s organizacijom Institut Plavi svijet koja je u javnosti već niz godina izrazito dobro zastupljena. Dijelimo informacije na svim razinama funkcioniranja, a zajednički ciljevi i sustav vrijednosti omogućuju nam da učinkovito prenosimo znanja i iskustva među članovima i zaposlenicima. Projekti koje provode obje udruge međusobno se dobro nadopunjuju i omogućuju bolje razumijevanje statusa velikih morskih kralješnjaka u Jadranu. Istraživačke aktivnosti koje provodimo slijede iste metode dok je naše primarno područje istraživanja južni Jadran, za razliku od sjevernog Jadrana gdje primarno radi Institut Plavi svijet. Suradnja nam omogućava pokrivanje većeg područja i dobivanje šire slike o stanju morskog okoliša i praćenje eventualnih promjena. Nadalje, također smo partner na projektu "Otoci u moru znanja" Instituta Plavi svijet kroz koji ćemo osnažiti svoje kapacitete za edukativne aktivnosti u STEM području, zajedno s udrugom Geopark Viški arhipelag.

Udruga Geopark Viški arhipelag nam je partner na još jednom projektu: "Pogled na more - edukativni punktovi otoka Visa" Također, obje udruge dijele uredski prostor u Kulturnom centru Ivan Vitić u Komiži što nam uvelike olakšava redovnu suradnju i komunikaciju.

Također, nastavljamo suradnju s Lokalnoj akcijskoj skupini u ribarstvu FLAG Škoji na provedbi Lokalne razvojne strategije u ribarstvu. FLAG Škoji obuhvaća jedinice lokalne samouprave, javni sektor, gospodarske subjekte i civilni sektor na području koje obuhvaća tri otoka – Hvar, Šoltu i Vis. FLAG za cilj ima promicanje društvene dobrobiti i kulturne baštine u ribarstvenim područjima uključujući ribarstvenu, akvakulturnu i pomorsku baštinu; jačanje uloge ribarstvenih zajednica u lokalnom razvoju i upravljanju lokalnim ribarstvenim resursima i pomorskim aktivnostima; poticanje diverzifikacije zanimanja, cjeloživotno učenje, stvaranje novih radnih mjesta u ribarstvenim područjima; jačanje i iskorištavanje prednosti koje se odnose na okoliš u ribarstvenim područjima; odavanje vrijednosti, stvaranje radnih mjesta,

privlačenje mladih ljudi i promicanje inovacija u svim fazama opskrbnog lanca proizvoda ribarstva i akvakulture.

Kroz projekt "Otoci u moru znanja", ostvarili smo novu suradnju s visoko-obrazovnim i znanstvenim institucijama, odnosno Hrvatskim prirodoslovnim muzejom iz Zagreba, Institutom za oceanografiju i ribarstvo iz Splita i Sveučilištem Juraj Dobrila iz Pule. Ovom suradnjom smo započeli unaprjeđenje kapaciteta naše udruge u području inovativnosti i metodike u prenošenju znanja najmlađim korisnicima.

Nadalje, projektom "Praćenje stanja zajednice dobrih dupina (*Tursiops truncatus*) u NP Mljet i PP Lastovsko otočje" ostvarili smo suradnju s Javnom ustanovom Nacionalnog parka Mljet. Ustanova nam je pružila logističku podršku i ustupila smještaj za istraživače te smo prezentirali rad i aktualne aktivnosti naše udruge upravi Ustanove.

S predstavnicima Grada Komiže već smo ranije razvili odličnu suradnju budući da je uprava prepoznala doprinos koji udruga ostvaruje. Načela održivog gospodarskog i turističkog razvoja kao i briga o kulturnom i prirodnom nasljeđu vrijednosti su koje pružaju smjernice za rad kako gradskoj upravi, tako i našoj udruzi zbog čega je Grad prepoznao doprinos naših aktivnosti u postizanju zajedničkih ciljeva. Grad Komiža nam je osigurao uredski prostor u Komiži te redovito komuniciramo s predstavnicima gradske uprave, s kojima dijelimo saznanja i ukazujemo na prepreke i potencijalna rješenja u postizanju zajedničkih ciljeva.

1.4. Vidljivost

Ponovno smo aktualizirali internetsku stranicu udruge <https://www.plavisvijet-vis.hr/> kako bi sve aktivnosti redovno promovirali i kako bi imali svima dostupno mjesto na kojim pružamo vjerodostojne i relevantne informacije koje služe podizanju svijesti javnosti o problemima u zaštiti okoliša. Također, brojni mediji su prenijeli informacije o našim aktivnostima u svojim tiskovinama poput Jutarnjeg lista, Slobodne Dalmacije ili na internetskim portalima poput morski.hr, otoci.eu, ezadar.net.hr, dubrovnik.net, support4partnership.org, parksdinarides.org i drugima.

Vidljivost našeg utjecaja na promjene u društvu ponajprije se očituje u vidljivoj promjeni ponašanja nautičara na moru kada su u prisutnosti dobrih dupina. Sve je manje pojedinaca koji se odlučuju na agresivan i neprimjeren pristup ovim životinjama, a vjerujemo da je to rezultat edukativnih aktivnosti koje provodimo putem edukativnih materijala, javnih predavanja, radionica i medija. Smatramo da je zahvaljujući našem radu, potreba zaštite dobrih dupina i općenito morskog okoliša postala općeprihvaćena činjenica koju većina ljudi razumije i prihvaća. Rezultati se očituju u razgovoru sa ljudima koji prepoznaju našu

organizaciju i sve češće se izravno javljaju sa svojim opažanjima na moru i upitima o aktualnim događajima na našu e-mail adresu. Također, u neformalnoj komunikaciji ljudi se često dotiču tema koje pokušavamo staviti u centar pažnje. Očigledan je porast interesa za probleme u zaštiti prirode i morskog okoliša, a sve je više ljudi upoznato i sa zakonskim propisima vezanim uz ophođenje sa zaštićenim organizmima na čemu smo također radili.

Nadalje, kako bismo prezentirali svoj znanstveni rad, sudjelovali smo na 33rd Conference of the European Cetacean Society u Ashdodu u Izraelu s usmenim priopćenjem na temu opažanja dobrog dupina s poremećajem u disanju: Hofs J, Miočić-Stošić J, Frleta-Valić M, Holcer D (2022) First observations of a mouth breathing bottlenose dolphin (*Tursiops truncatus*).

2. Projekti

2.1. Praćenje stanja zajednice dobrih dupina (*Tursiops truncatus*) u NP Mljet i PP Lastovsko otočje

Projekt se provodio od 20. prosinca 2021. do 20. prosinca 2022. godine, sufinanciran je sredstvima Ministarstva regionalnog razvoja i fondova Europske unije kroz Program poticanja razvoja civilnog društva na otocima, tj. temeljem Ugovora o dodjeli financijskih sredstava broj 08-F-PO-0899/12-17 sklopljenog 20. prosinca 2021. godine. Završetkom projekta, specifični ciljevi projekta su u potpunosti ostvareni:

1. Prikupljeni su podaci o prisutnosti dobrih dupina u odabranom području istraživanja na prostoru Parka prirode Lastovsko otočje i Nacionalnog parka Mljet i okolici, koji uključuju broj životinja i sastav opaženih skupina, lokaciju i ponašanje, antropogene interakcije kao i ostale relevantne informacije o stanju zajednica dobrih dupina

2. Utvrđena je brojnost zabilježenih jedinki, područje obitavanja jedinki, distribucija skupina s obzirom na okolišne parametre i druge relevantne značajke lokalne zajednice dobrih dupina te je izrađeno izvješće koje dostupno javnim ustanovama za upravljanje zaštićenim područjima i drugim institucijama nadležnim za zaštitu prirode čime se osigurala dostupnost rezultata za buduću uporabu.

Projekt je osigurao veću dostupnost informacija relevantnih za očuvanje prirode i okoliša čime se utječe na razvoj pozitivnog stava lokalne zajednice prema aktivnostima kojima se osigurava dobro stanje morskog okoliša u budućnosti. Osiguravanje opstojnosti populacija

morskih organizama, održavanje visoke kvalitete staništa i povezane bioraznolikosti pojedinih područja u moru i na kopnu izravno utječu na kvalitetu života ljudi koji koriste navedeni prostor.

Terenskim istraživanjem prikupljeni su podaci neophodni za upravljanje zaštićenim područjima u južnom Jadranu. Dopunjena je baza podataka o zajednici dobrih dupina, kako bi se upotpunila saznanja prikupljena dosadašnjim radom udruge. Ovi podaci omogućuju izradu stručnih studija i elaborata za potrebe izrade i poboljšanja mjera očuvanja te definiranja karaktera i opsega antropogenih aktivnosti koje utječu na opstojnost populacije.

Članovi udruge koji sudjeluju u projektnim aktivnostima prikupljali su iskustvo, doprinostili izradi kvalitetnijih protokola za rad i napredovali u stručnoj izobrazbi. Samim time, kapaciteti organizacije i pojedinaca za provedbu budućih projekata odnosno ostvarivanje ciljeva udruge su porasli.

Očekivani broj korisnika rast će s vremenom uslijed razvoja novih programa potaknutih iskustvima na ovom projektu. Na navedenim otocima prebiva nešto više od 3.000 ljudi svih dobnih skupina i različitih zanimanja. Također, ove otoke posjećuje i veliki broj turista koji također predstavljaju krajnje korisnike različite dobi i zanimanja. Kvalitetnijim upravljanjem ovim područjima, povećati će se kvaliteta života lokalnog stanovništva.

Najveći uspjeh ovog projekta je uspostavljanje istraživanja populacija dobrih dupina na području oko Nacionalnog parka Mljet, što je ujedno i prvo takvo istraživanje za ovo zaštićeno područje. Također, nastavak istraživanja u Parku prirode Lastovsko otočje, koje se provodi samo povremeno, ključno je za praćenje tamošnje populacije. Ova područja su slabo istražena zbog svoje udaljenosti i velikih logističkih zahtjeva, no vjerujemo da ćemo, s uspješno ostvarenom suradnjom s Nacionalnim parkom Mljet, ova područja također uspjeti redovito istraživati u budućnosti.

2.2. Pogled na more – edukativni punktovi otoka Visa

Pojedine projektne aktivnosti su se počele provoditi 1. lipnja 2021. godine, no Odluka o dodjeli sredstava u okviru mjere III.3. „Provedba strategija lokalnog razvoja - operacije koje podupiru FLAG-ovi“ za programsko razdoblje 2014. - 2020. (KLASA: 324-01/21-01/2536, URBROJ: 525-12/757-22-20), dodijeljena je tek 12. kolovoza 2022. godine što je utjecalo na početak pravovremene provedbe ostalih aktivnosti. Smatramo da ćemo bez obzira na kašnjenje dodjele Odluke svejedno uspješno završiti sve planirane aktivnosti projekta do roka podnošenja zadnjeg Zahtjeva za isplatu, odnosno 31. kolovoza 2023. godine.

Svrha projekta je edukacija i senzibilizacija javnosti o temama zaštite okoliša i bioraznolikosti kroz stvaranje tri edukativna punkta na otoku Visu.

Kroz projektne aktivnosti, uspostaviti će se edukativni punktovi koji će se sastojati od panoramskog teleskopa s poveznicom na modul proširene stvarnosti za mobilnu aplikaciju s raznim interaktivnim edukativnim materijalima. Posjetitelji će se tako moći informirati o važnosti dupina kao ključnih aktera koji održavaju zdravlje mora i stabilnost ribljeg fonda te ublažavaju učinke klimatskih promjena te o važnosti Natura područja, zaštite okoliša i bioraznolikosti. Akcije čišćenja okoliša u blizini edukativnih punktova, također će doprinijeti povećanju svijesti stanovništva o problemu zagađenja i važnosti brige za okoliš. Po završetku projekta, otok Vis će postati bogatiji za novi inovativni sadržaj u prirodi koji će, osim primarne edukativne svrhe, pružiti i dodatnu estetsku vrijednost određenim lokacijama na otoku i obogatiti turističku ponudu otoka.

Do kraja 2022. godine proveli smo sljedeće aktivnosti:

PM Upravljanje projektom – Nositelj projekta je u stalnom kontaktu s projektnim partnerom oko planiranja provedbe aktivnosti. Predan je prvi Zahtjev za isplatu.

V Izvješćivanje javnosti, promocija i vidljivost – Objavljene su informacije o početku projekta na društvenim mrežama nositelja projekta i partnera. U tijeku je suradnja s dizajnerom oko izrade vizualnog identiteta projekta i promotivnih materijala.

A1 Izrada edukativnih punktova:

A1.1 Istraživanje rasprostranjenosti dobrih dupina u akvatoriju otoka Visa i analiza rezultata za edukativne materijale – Istraživanje je provedeno kroz četiri mjeseca (lipanj-rujan) u 2021. godini i tri mjeseca (lipanj-kolovoz) u 2022. godini. Prikupljen je značajan broj fotografija i video materijala, a podaci se analiziraju u svrhu utvrđivanja brojnosti dobrih dupina u viškom akvatoriju i informacija za edukativne materijale. Nabavljena je informatička oprema za spremanje i obradu podataka prikupljenih za vrijeme istraživanja te pripremu edukativnih

materijala te fotoaparata s objektivom za prikupljanje podataka o dupinima i fotografija za edukativne materijale.

A1.2 Razvoj edukativnih materijala i postavljanje punktova za promatranje dupina – U tijeku je suradnja s programerom/dizajnerom modula proširene stvarnosti za mobilnu aplikaciju, priprema edukativnih tekstova, odabir fotografija i video materijala za edukativne materijale, komunikacija s proizvođačem panoramskih teleskopa.

Ukupna vrijednost projekta: 955.104,28 HRK. Bespovratna sredstva osigurana su iz Državnog proračuna Republike Hrvatske (15% - 143.265,65 HRK) i iz Europskog fonda za pomorstvo i ribarstvo (85% - 811.838,63 HRK).

2.3. Otoci u moru znanja

Plavi svijet Vis je partner na projektu Otoci u moru znanja. Radi se o novom projektu Instituta Plavi svijet u partnerstvu s Hrvatskim prirodoslovnim muzejom, Sveučilištem Jurja Dobrile u Puli, Institutom za oceanografiju i ribarstvo, Gradom Malim Lošinjem te udrugama Geopark Viški arhipelag i Plavi svijet Vis.

Cilj projekta je putem organizacije treninga od strane znanstvenih institucija za provoditelje edukacijskih aktivnosti udruga uključenih u projekt te putem osmišljavanja inovativnih i interaktivnih edukativnih sadržaja osposobiti udruge za provedbu niza aktivnosti kojima će se popularizirati znanost i tehnologija (#STEM) i organizirati različiti programi edukacije iz područja prirodoslovlja za djecu i mlade s otoka Lošinja i Visa.

Do kraja 2022. godine sudjelovali smo na koordinacijskim sastancima partnera projekta te, od 16. do 19. listopada u Velom Lošinju, na 'Radionici za jačanje kapaciteta udruga uključenih u projekt za provedbu programa popularizacije STEM-a'. Prvog dana radionice sudjelovali smo na inicijalnom sastanku partnerskih organizacija te dogovorili tijekom buduće suradnje. Drugi dan radionice održao se u Lošinjskom edukacijskom centru o moru, uvodnu riječ održala je Jelena Basta, predsjednica udruge Institut Plavi svijet koja je nositelj projekta, a zatim je održala prezentaciju o ulozi organizacija civilnog društva u provedbi izvaninstitucionalnih oblika obrazovanja i zakonodavnom okviru. Renata Brezinščak, kao predstavnica Hrvatskog prirodoslovnog muzeja održala je trening-edukaciju na temu 'Važnost popularizacije STEM-a među djecom i mladima' i 'Alati za komunikaciju i interpretaciju prirodoslovnih znanosti' nakon čega je uslijedila dinamična diskusija svih sudionika. U popodnevnim satima predstavnici svih partnerskih organizacija razmijenili su znanja i iskustva u radu s djecom i mladima i međusobno prezentirali edukacijske programe. Trećeg dana edukacije uputili smo

se na terenski izlet na more tijekom kojeg je provedena demonstracija istraživačkih metoda u biologiji mora. Posjetili smo otok Ilovik gdje smo na plaži Paržine istraživali zajednicu pjeskovitog dna te nanose posidonije. Također smo posjetili i Cresko-lošinjsko područje ekološke mreže Natura 2000 za dobre dupine. U drugom dijelu dana partneri iz Hrvatskog prirodoslovnog muzeja predstavili su primjere praktičnih radova za djecu o kojima se razvila zanimljiva rasprava. Sudionici su u Lošinjskom edukacijskom centru o moru, pogledali edukativni video i ušli u virtualni morski svijet putem VR naočala i informirali se na koji način podvodna buka utječe na morske sisavce i morske organizme. Posljednjeg dana radionice partneri su se okupili kako bi podijelili dojmove, razmijenili edukativne materijale i evaluirali održanu radionicu.

Većina projektnih aktivnosti će se događati u 2023. godini.

Projekt je sufinanciran sredstvima Europske unije iz Europskog socijalnog fonda u sklopu Poziva UP.04.2.1.10 „Jačanje kapaciteta organizacija civilnoga društva za popularizaciju STEM-a“ u ukupnoj vrijednosti 1.534.268,40 HRK. Bespovratna sredstva osigurana su iz Europskog socijalnog fonda (85%) i Državnog proračuna Republike Hrvatske (15%). Planirano trajanje projektnih aktivnosti je 24 mjeseca, do kolovoza 2024.